

Drs. C.J.M. Spierings
Drs. L. Tjoonk

HET GEMEENTELIJK PERSONEELSBESTAND
IN DE GROENE SECTOR

MEDEDELING No. 164

L27
164c

Maart 1977

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Telefoon 070 - 61 41 61
Afdeling Structuuronderzoek

WOORD VOORAF

De Commissie Onderzoek Rationalisatie Bosbouw van het Rijksinstituut voor Onderzoek in de Bos- en Landschapsbouw "De Dorschkamp" te Wageningen heeft zich tot het Landbouw-Economisch Instituut gewend met het verzoek een onderzoek in te stellen. Dit onderzoek zou betrekking dienen te hebben op de kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van het personeelsbestand in de z.g. groene sector, waarbij zowel op de vraag als op het aanbod diende te worden ingegaan. Tot de groene sector worden niet alleen de bossen gerekend, maar uiteraard ook beplantingen (parken, plantsoenen e.d.) en natuurterreinen.

Over de huidige en de te verwachten werkgelegenheid in deze sector zijn geen of slechts in beperkte mate gegevens beschikbaar. Dit wordt als een gemis ervaren o.a. in verband met de arbeidsvoorziening en de planning van het onderwijs. Om in deze behoefte aan gegevens te voorzien, zijn diverse deelonderzoeken uitgevoerd, waarvan afzonderlijke verslagen zijn samengesteld. Dit rapport geeft een inventarisatie van het personeelsbestand bij gemeenten voor zover werkzaam in of ten behoeve van de groene sector. Daarnaast verschijnen afzonderlijke verslagen over het personeelsbestand in dienst bij eigenaren en beheerders van bossen en natuurterreinen, het personeelsbestand van partikuliere hoveniers- en groenvoorzieningsbedrijven en het personeelsbestand van inlands rondhouthandelaren. Verder zal een samenvattend rapport verschijnen met de belangrijkste gegevens uit de verschillende verslagen. Aandacht zal ook worden besteed aan het in de komende jaren te verwachten aanbod van arbeidskrachten, dat o.m. afkomstig is van voor de groene sector relevante scholen en opleidingen. Tevens zal een verslag worden gemaakt over het beroepsbeeld en de beroepsmobiliteit van de werknemers. In aansluiting op deze rapporten wordt een prognose opgesteld van het toekomstig personeelsbestand in de groene sector.

Ter begeleiding van het onderzoek is een commissie ingesteld, waarvan de leden uit hoofde van hun functie nauw betrokken zijn bij de groene sector. Wij zijn deze commissie dank verschuldigd voor de ontvangen adviezen betreffende het ontwerp van het onderzoek en de uitwerking van de gegevens. De begeleidingscommissie is als volgt samengesteld:

Prof. Ir. M.M.G.R. Bol (voorzitter)	Landbouwhogeschool
R.F. de Fremery	Nederlandse Vereniging van Boseigenaren
C. Groen (gepensioneerd)/G. Hof	Ned. Christ. Bond van Overheidspersoneel
Ir. J.L. Guldemond	Dienst van De Hout, plantsoenen en begraafplaatsen in Haarlem.

Ing. D. van Hattem
Ir. E.P.L. van Hessels

Ir. E.M. Lammerts van Bueren
Th. van der Pouw (overleden)/
W.J. van Cuijk
P.J. van Put
Drs. H.D. Schouten
Drs. H. Smit
Ir. R. Spriensma
Ir. W. Westhoff
M. de Winter

H.J. van der Woerd

Heidemij Nederland
Vereniging tot Behoud van
Natuurmonumenten in Nederland
Staatsbosbeheer
Federatie Bouw- en Houtbonden

Nederlandse Houtcentrale
Bosschap
N.V. Heidemaatschappij Beheer
Rijksdienst IJsselmeerpolders
Unie van Waterschappen
Aannemersbedrijf Mostert en
De Winter
Voedingsbonden FNV

Het secretariaat berust bij de afdeling Structuuronderzoek van het Landbouw-Economisch Instituut.

Voor de zeer gewaardeerde medewerking van de in het onderzoek betrokken gemeenten is eveneens een woord van dank zeker op zijn plaats. De met de betreffende functionarissen gevoerde gesprekken en de verkregen informatie vormen de basis van het onderzoek.

Het onderzoek is opgezet door Drs. C.J.M. Spierings, met medewerking van Drs. G.G. van Leeuwen. De analyse en de verslaggeving zijn verzorgd door Drs. C.J.M. Spierings en Drs. L. Tjoonk van de afdeling Structuuronderzoek.

Den Haag, maart 1977

SAMENVATTING 1)

1. Doel en opzet van het onderzoek

Gezien de maatschappelijke ontwikkeling neemt het belang van de groenvoorziening en de verzorging daarvan momenteel sterk toe. Te denken valt bijvoorbeeld aan de recreatie, de instandhouding van flora en fauna, variatie in het landschap, houtproduktie e.d. De instandhouding en verzorging van de groene sector vraagt echter relatief veel arbeid. Veelal staan hier geen financiële inkomsten tegenover, zoals bij parken, plantsoenen, natuurterreinen e.d.

Deze situatie heeft geleid tot snelle veranderingen op het terrein van de arbeidsrationalisatie en de mechanisatie. Mede als gevolg hiervan is het zicht op het personeelsbestand grotendeels verloren gegaan. Verder is gebleken dat de bestaande gegevens niet meer zo aktueel of zelfs onvolledig zijn. Voor de Commissie Onderzoek Rationalisatie Bosbouw van het Rijksinstituut voor Onderzoek in de Bos- en Landschapsbouw "De Dorschkamp" te Wageningen was dit de aanleiding het Landbouw-Economisch Instituut te verzoeken een onderzoek in de stellen naar de "kwantitatieve en kwalitatieve ontwikkeling van het werknemersbestand in de bosbouw in brede zin, in alle geledingen zowel van de zijde van de vraag als van het aanbod". Deze informatie is van belang voor de arbeidsvoorziening. Met het oog op de planning van het onderwijs en de verschillende opleidingen is er tevens behoefte aan gegevens omtrent de toekomstige vraag naar personeel.

In overleg met de voor het onderzoek ingestelde begeleidingscommissie is besloten de term "groene sector" te gebruiken. Tot de groene sector worden gerekend:

1. Bossen: houtopstanden en rijbeplantingen welke zowel binnen als buiten de bebouwde kom - in de zin van de Boswet - liggen.
2. Natuurterreinen: niet-beboste natuurlijke of half-natuurlijke terreinen van belang voor natuur- en landschapsschoon of van natuurwetenschappelijke betekenis.
3. Beplantingen: in hoofdzaak parken en plantsoenen evenals ruimten ten behoeve van de openluchtrecreatie voor zover voorzien van groenelementen, zoals sportvelden, zwembaden, recreatieruimten e.d.

Het onderzoek is vooral gericht op het verschaffen van informatie over het personeelsbestand in beplantingen, bossen en natuurterreinen. Daarbij komt zowel de beherende als uitvoerende arbeid ter sprake.

De resultaten van het onderzoek zijn neergelegd in enkele deelrapporten. Dit rapport behandelt het gemeentelijk personeelsbestand in de groene sector.

1) Voor een uitgebreid verslag zie: Spierings, C.J.M. en L.Tjoonk, 1976, "Het gemeentelijk personeelsbestand in de groene sector", Den Haag, LEI-rapport no. 2.88.

Om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het personeelsbestand zijn gegevens verzameld over de situatie in 1970 en 1975, en is door de geënquêteerden een schatting gemaakt voor 1980. Het betreft de volgende gegevens:

- het aantal personen werkzaam ten behoeve van beplantingen, bossen en natuurterreinen;
- de functie en het niveau waarop men werkzaam is;
- de leeftijd;
- de opleiding;
- de werkzaamheden in beplantingen, bossen en natuurterreinen;
- de oppervlakte beplantingen, bossen en natuurterreinen;
- de samenstelling van het machinepark.

Uitgangspunt voor de inventarisatie is geweest de ruim 840 gemeenten. Ten einde de gewenste gegevens te verkrijgen, bleek het noodzakelijk te zijn zich te wenden tot de gemeentelijke plantsoenendiensten, de gemeentelijke stichtingen voor sport en recreatie e.d. Volledig en door middel van een mondelinge enquête zijn in het onderzoek opgenomen de gemeenten met 20.000 of meer inwoners alsmede die welke kleiner zijn maar dan met 250 ha of meer bos. De overige gemeenten zijn langs schriftelijke weg en door middel van een steekproef benaderd. Bij de analyse vond omrekening naar taal-Nederland plaats.

De gegevens zijn in de loop van 1975 verzameld. Deze gegevens zijn veelal verstrekt door een directeur, hoofd of chef.

2. Beplantingen, bossen en natuurterreinen

De totale oppervlakte beplantingen bij de gemeenten bedroeg in 1975 ruim 50.000 ha. De gemeenten boven 20.000 inwoners namen daarvan twee derdedeel voor hun rekening. Bijna de helft van alle gemeenten - voornamelijk die beneden 10.000 inwoners - had minder dan 25 ha beplantingen in beheer. Meer dan 100 ha hadden bijna uitsluitend gemeenten met meer dan 20.000 inwoners. Het westen telde in 1975 ruim 20.000 ha en het zuiden bijna 14.000 ha beplantingen.

Van de oppervlakte beplantingen bestond 62% uit grasvelden en 38% uit houtopstanden. Bij gemeenten boven 20.000 inwoners was deze verhouding 56 : 44, bij gemeenten beneden 10.000 inwoners 74 : 26. In het westen was dat 59 : 41 en in het noorden 70 : 30.

In de periode 1970-1975 is de oppervlakte beplantingen gestegen van ruim 38.000 naar ruim 50.000 ha. Deze stijging was met ruim 7.000 ha het grootst in gemeenten boven 20.000 inwoners. In gemeenten beneden 10.000 inwoners was de toename ruim 2.500 ha. In het westen en zuiden was de stijging resp. ruim 4.900 en 3.800 ha.

Tot 1980 zal volgens de geënquêteerden de oppervlakte gemeentelijke beplantingen nog met ruim 10.000 ha toenemen, waarvan rond 6.500 ha in gemeenten boven 20.000 inwoners en ruim 1.300 in die

beneden 10.000 inwoners. In het westen zal de toename waarschijnlijk ongeveer 5.000 ha en in het zuiden rond 2.700 ha bedragen.

De oppervlakte beplantingen in 1970 en 1975 naar inwonertal

Gemeenten met inwoners	1970	1975
20.000 en meer	25.089 ha	32.170 ha
10.000 - 20.000	5.515 ha	8.193 ha
tot 10.000	<u>7.649 ha</u>	<u>10.334 ha</u>
Totaal	38.253 ha	50.697 ha

Volgens de registratie van het Bosschap hebben de gemeenten ruim 43.000 ha bossen in eigendom. Bijna de helft daarvan is van gemeenten boven 20.000 inwoners. In 1975 had 73% van alle gemeenten geen bossen. Van de gemeenten met bos had slechts 6% een bosareaal van meer dan 250 ha. De grootste oppervlakte gemeentelijke bossen komt voor in het zuiden, terwijl het westen en noorden relatief bosarm zijn.

Tussen 1970 en 1975 is de oppervlakte gemeentelijke bossen nauwelijks veranderd. Er was enige daling bij kleine gemeenten waar een deel van de beboste oppervlakte werd overgedragen aan Staatsbosbeheer of natuurbeschermingsorganisaties.

De meeste gemeenten verwachten dat tot 1980 het bosareaal gelijk zal blijven; een aantal grote gemeenten verwacht enige uitbreiding, enkele kleinere gemeenten een beperkte afnemning. Per saldo wordt een toeneming van circa 1.600 ha tot 1980 waarschijnlijk geacht.

De oppervlakte gemeentelijke bossen en natuurterreinen in 1975 naar inwonertal

Gemeenten met inwoners	Bossen	Natuurterreinen
20.000 en meer	20.736 ha	8.741 ha
10.000 - 20.000	9.335 ha	2.351 ha
tot 10.000	<u>13.359 ha</u>	<u>1.672 ha</u>
Totaal	43.430 ha	12.764 ha

Slechts 14% van de gemeenten heeft natuurterreinen in eigendom. Meestal zijn deze natuurterreinen kleiner dan 100 ha, vooral in de kleine gemeenten. In totaal beheerden de gemeenten in 1975 ruim 12.500 ha natuurterreinen. De meeste gemeentelijke natuurter-

reinen komen voor in het oosten en zuiden van het land.

In de periode 1970-1975 is de oppervlakte gemeentelijke natuurterreinen nauwelijks veranderd. Te verwachten is dat ook in de komende vijf jaar deze situatie ongewijzigd zal blijven.

3. Werkzaamheden in beplantingen, bossen en natuurterreinen

De werkzaamheden in beplantingen kunnen met eigen personeel worden uitgevoerd maar ook aan derden, bijv. hoveniers- of groenvoorzieningsbedrijven, worden uitbesteed. Gebleken is dat de voorkomende werkzaamheden niet elk jaar worden uitgevoerd.

De aanleg maar meer nog het onderhoud van grasvelden wordt in vrij veel, vooral kleinere, gemeenten volledig of nagenoeg volledig met eigen personeel uitgevoerd. Volledige uitbesteding aan derden bij de aanleg vindt plaats in ruim 20% van de gemeenten boven 20.000 inwoners. In de periode 1970-1975 is het aantal gemeenten dat een deel van het werk is gaan uitbesteden, toegenomen vooral wat het onderhoud van grasvelden betreft. Voor de periode tot 1980 wordt een toeneming van deze werkzaamheden aan derden verwacht.

Ten aanzien van de aanleg en het onderhoud van houtopstanden is er een analoge ontwikkeling als met betrekking tot de grasvelden.

Aanleg en onderhoud van z.g. overige oppervlakten (perken, paden, vijvers e.d.) geschieden in ruim de helft van de gemeenten volledig of nagenoeg volledig met eigen personeel. Dit met uitzondering van de aanleg ervan in gemeenten boven 20.000 inwoners waar het accent ligt op uitbesteding aan derden. Sedert 1970 is er een lichte verschuiving naar meer inschakeling van derden. Dat geldt ook voor gemeenten met minder dan 20.000 inwoners. Voor de periode 1975-1980 worden echter nauwelijks veranderingen verwacht.

Toezicht en bewaking gebeuren overwegend geheel met eigen personeel. In deze situatie is na 1970 weinig veranderd en dat zal naar verwachting ook tot 1980 niet het geval zijn.

In gemeenten boven 20.000 inwoners worden bij vrij veel werkzaamheden derden ingeschakeld. Ook na 1975 zal deze ontwikkeling zich waarschijnlijk voortzetten. Tot op zekere hoogte geldt dat eveneens voor gemeenten met minder dan 20.000 inwoners, hoewel daar de uitvoering van het werk nog veelal door eigen personeel wordt verricht, vooral in gemeenten beneden 10.000 inwoners.

Wat de bossen betreft, zijn vooral terreinvoorbereiding en velling in de afgelopen jaren niet voorgekomen. Andere werkzaamheden worden meestal wel uitgevoerd.

Terreinvoorbereiding, dunning en velling vinden veelal plaats door derden, zoals loonwerkers of houthandelaren. Dat was in 1975 in meer gemeenten het geval dan bijv. in 1970. Te verwachten is dat deze ontwikkeling naar meer uitbesteding van het werk zich voorlopig nog wel zal voortzetten.

Aanleg en onderhoud maar meer nog toezicht en bewaking gebeuren overwegend door eigen personeel. Dat was in 1970 zo en zal na 1975 waarschijnlijk zo blijven, hoewel er in sommige opzichten een lichte tendentie naar uitbesteding aan derden valt waar te nemen.

Het onderhoud van wegen en waterlopen gebeurt in gemeenten tussen 10.000 en 20.000 inwoners meestal volledig door eigen personeel. In de grotere en kleinere gemeenten daarentegen wordt dit werk nogal eens geheel of voor een deel uitbesteed. Tot 1980 zijn daarin weinig veranderingen te verwachten.

Dooreengenomen blijft in gemeenten van 10.000-20.000 inwoners het aandeel van de werkzaamheden in bossen met eigen personeel vrijwel gelijk, terwijl dat voor de periode 1975-1980 eveneens te verwachten is. In de grotere maar nog iets meer bij de kleinere gemeenten is een tendentie aanwezig naar meer uitbesteding aan derden. Deze tendentie zal zich volgens de geënquêteerden in de komende jaren voortzetten.

Het werk in natuurterreinen wordt tamelijk vaak door eigen personeel uitgevoerd. Dat geldt voor gemeenten van 10.000-20.000 inwoners naar verhouding nog het meest.

4. Bedrijfsleiding

Tot de bedrijfsleiding zijn personen gerekend die de algemene leiding hebben van een plantsoendienst, van een stichting sport en recreatie, of van een afdeling publieke of openbare werken waaronder beplantingen, bossen en/of natuurterreinen vallen. Ook personen die de leiding hebben van een onderafdeling zijn tot de bedrijfsleiding gerekend. Als leidinggevenden zijn al degenen in het onderzoek opgenomen, die 10% of meer van hun arbeidstijd werkzaam zijn in de groene sector, dus gemiddeld minstens een halve dag per week. Daarvan uitgaande waren er in 1975 in Nederland 670 bedrijfsleiders in ruim 400 gemeenten. Ruim de helft waarvan was werkzaam in gemeenten boven 20.000 inwoners, bijna een vierde in die van 10.000-20.000 inwoners en ook een vierde in kleinere gemeenten.

In de meeste van deze gemeenten is er één bedrijfsleider. In gemeenten met minder dan 100 ha beplantingen is geen of hooguit één bedrijfsleider, in die met meer dan 100 ha vaak twee of meer, afhankelijk van de totale oppervlakte groen en de aard ervan, de te verrichten werkzaamheden en de mate van uitbesteding van het werk aan derden.

Van de bedrijfsleiders is 51% jonger dan 45 jaar, 40% tussen 45 en 60 jaar, terwijl 8% 60 jaar of ouder is. In de kleine gemeenten zijn de bedrijfsleiders over het algemeen jonger dan in de grote gemeenten.

Leeftijd van de bedrijfsleiders

Gemeenten met inwoners	Tot 45 jaar	4560 jaar	60 jaar of ouder	Onbekend	Totaal
20.000 en meer	46%	46%	8%	-	381
10.000 - 20.000	47%	37%	12%	4%	152
tot 10.000	70%	25%	1%	4%	137
Totaal	51%	40%	8%	1%	670

De aard van de opleiding loopt nogal uiteen: 40% heeft een hogere opleiding gevolgd, waarvan sommigen op een academisch niveau, en 48% een middelbare opleiding. Vooral in gemeenten beneden 20.000 inwoners hebben relatief veel bedrijfsleiders een middelbare opleiding gehad, terwijl in gemeenten met meer dan 20.000 inwoners ruim de helft van de bedrijfsleiders een hogere opleiding heeft gevolgd.

Opleiding van de bedrijfsleiders

Gemeenten met inwoners	Acade- misch	Hoger	Middel- baar	Lager	Onbe- kend	Totaal
20.000 en meer	3%	51%	38%	8%	-	381
10.000 - 20.000	-	25%	57%	14%	4%	152
tot 10.000	-	20%	64%	12%	4%	137
Totaal	1%	39%	48%	10%	2%	670

Niet alle bedrijfsleiders hebben een volledige dagtaak in de groene sector. Twee derde is er volledig of nagenoeg volledig bij betrokken en ruim een vierde voor minder dan de helft van de arbeidstijd. Tussen de gemeenten zijn er aanzienlijke verschillen: in de grote gemeenten heeft drie vierde van de bedrijfsleiders een volledige dagtaak in deze sector, bij die van 10.000-20.000 bijna de helft. In gemeenten beneden 10.000 inwoners is dat slechts 11%. Daar is het merendeel er voor minder dan de helft van de arbeidstijd bij betrokken. De aan de groene sector bestede totale arbeidstijd bedraagt ongeveer 500 manjaren, waarvan twee derde in gemeenten boven 20.000 inwoners en 10% in die beneden 10.000 inwoners.

In de periode 1970-1975 is het aantal bedrijfsleiders toegenomen van 566 tot 670. Zowel in grote als kleine gemeenten steeg het aantal. De toeneming had vooral in het westen plaats.

Uit de enquête bleek dat er in de meeste gemeenten voldoende bedrijfsleiders aanwezig worden geacht. In 11% vond men de huidige arbeidsbezetting niet toereikend, maar zou een uitbreiding met in

totaal 94 bedrijfsleiders gewenst zijn. Dat betreft voornamelijk gemeenten boven 20.000 inwoners. En naar gebied gezien vooral het westen en noorden. De helft van deze wenselijk geachte uitbreiding van het aantal bedrijfsleiders zou bij voorkeur een hogere opleiding moeten hebben.

5. Werkleiding

Tot de werkleiding behoren die personen die belast zijn met de leiding en het toezicht bij de uitvoering van de werkzaamheden. Meestal betreft dat opzichters.

Op het ogenblik zijn er in rond 400 gemeenten 930 werkleiders werkzaam ten behoeve van de groene sector, waarvan ruim twee derde in gemeenten boven 20.000 inwoners. In de kleine gemeenten is hoogstens één werkleider. Van de gemeenten met meer dan 100 ha beplantingen heeft de helft drie of meer werkleiders.

Van het totale aantal werkleiders is 42% jonger dan 45 jaar, 43% tussen 45 en 60 jaar en 14% 60 jaar of ouder. Werkleiders boven 45 jaar komen vooral voor in gemeenten met meer dan 100 ha beplantingen.

Leeftijd van de werkleiders

Gemeenten met inwoners	Tot 25 jaar	25-45 jaar	45-60 jaar	60 jaar of ouder	Onbekend	Totaal
20.000 en meer	2%	38%	46%	14%	-	629
10.000 - 20.000	2%	47%	36%	11%	4%	133
tot 10.000	1%	42%	38%	12%	7%	168
Totaal	2%	40%	43%	14%	1%	930

Van de werkleiders had 57% een lagere beroepsopleiding, terwijl ruim een derde een middelbare opleiding heeft gevolgd. In gemeenten boven 20.000 inwoners valt het accent op de lagere, in die beneden 20.000 inwoners meer op de middelbare opleiding.

Opleiding van de werkleiders

Gemeenten met inwoners	Hoger	Middel- baar	Lager	Onbekend	Totaal
20.000 en meer	6%	37%	76%	1%	629
10.000 - 20.000	2%	50%	47%	1%	133
tot 10.000	-	46%	37%	17%	168
Totaal	4%	36%	57%	3%	930

Het merendeel van de werkleiders heeft een volledige of nage-
noeg volledige dagtaak in de groene sector. In gemeenten boven
20.000 inwoners geldt dat voor vrijwel alle werkleiders, in die
beneden 10.000 inwoners voor slechts een derdedeel. De aan de groe-
ne sector bestede totale arbeidstijd bedraagt ongeveer 830 manja-
ren.

In de periode 1970-1975 is het aantal werkleiders toegenomen
van 792 tot 930. Deze stijging was het grootst in gemeenten met
meer dan 20.000 inwoners. Naar gebied bezien heeft de toeneming
voornamelijk betrekking gehad op het westen en in iets mindere ma-
te op het zuiden.

Volgens de geënquêteerden is het aantal werkleiders momenteel
voldoende. Elf procent wenst echter een uitbreiding met in totaal
112 werkleiders, waarvan de helft in gemeenten met meer dan 20.000
inwoners. Ruim drie vierde van de gewenste uitbreiding zou een
middelbare opleiding moeten hebben.

6. Uitvoerend en overig personeel

In 1975 waren bij de gemeenten in totaal 12.105 personen in
vaste dienst, die uitvoerend werk in de groene sector verrichtten.
Het merendeel (93%) werkte uitsluitend in beplantingen. Van deze
ruim 12.000 personen werkte 63% in gemeenten boven 20.000 inwoners
en 19% in die beneden 10.000 inwoners. Bijna de helft van het
totaal was werkzaam in het westen. Naarmate de gemeenten een gro-
tere oppervlakte beplantingen hebben, is er meer uitvoerend vast
personeel.

De helft van dit personeel is jonger dan 45 jaar: in gemeenten
boven 20.000 inwoners 55% en in die beneden 10.000 inwoners 37%.
Elf procent is 60 jaar of ouder.

Leeftijd van het regelmatig werkzaam uitvoerend personeel

Gemeenten met inwoners	Aantal personen	tot 25 jaar	25-45 jaar	45-60 jaar	60 jaar of ouder	Onbekend
20.000 en meer	7.615	10%	45%	35%	10%	-
10.000 - 20.000	2.194	6%	45%	39%	10%	-
tot 10.000	2.296	2%	35%	43%	12%	8%
Totaal	12.105	8%	43%	37%	11%	1%

Van het uitvoerend personeel heeft 48% alleen lager onderwijs
gehad: in gemeenten beneden 20.000 inwoners was dat zelfs 58%. In
gemeenten boven 20.000 inwoners had bijna 40% één of meer cursussen
gevolgd. Dat kan verband houden met de gemiddelde wat jongere leef-
tijd van het personeel in deze grote gemeenten. Voortgezet dagon-
derwijs is door 17% van het vaste personeel gevolgd.

Onderwijs van het regelmatig werkzaam uitvoerend personeel

Gemeenten met inwoners	Aantal personen	Voortge- zet dag- onderwijs	Cursorisch onderwijs	Lagere school	Onbekend
20.000 en meer	7.615	18%	38%	43%	1%
10.000 - 20.000	2.194	17%	24%	53%	6%
tot 10.000	2.296	14%	20%	58%	8%
Totaal	12.105	17%	32%	48%	3%

Het uitvoerend personeel is in de periode 1970-1975 toegenomen van 10.106 tot 12.105. Dat zal samenhangen met de uitbreiding in deze periode van de oppervlakte gemeentelijke beplantingen. De toeneming van het vaste personeel is zowel in de kleine als grote gemeenten voorgekomen, en betrof voor bijna de helft (47%) het westen.

Ruim twee derde van de geënquêteerden vindt het huidige personeelsbestand toereikend. In ruim de helft van gemeenten boven 10.000 inwoners vindt men uitbreiding gewenst en een vierde van die beneden 10.000 inwoners. In totaal zou het gaan om een uitbreiding van ruim 1.400 personen waarvan ruim de helft in gemeenten boven 20.000 inwoners. En naar gebied gezien betreft dat naar verhouding vooral het oosten.

Gelet op de verwachting dat de oppervlakte beplantingen in de periode 1975-1980 nog zal toenemen, vindt twee derde van de geënquêteerden - vooral in gemeenten van 10.000 tot 20.000 inwoners - een verdere personeelsuitbreiding in de komende jaren waarschijnlijk. Naar gebied bezien zal dat zich in het noorden en westen in sterkere mate voordoen dan elders.

Wenselijk geachte uitbreiding van het uitvoerend personeel (volgens geënquêteerden)

Gemeenten met inwoners	Gewenste uit- breiding bij diensten	Gewenst aantal personen m ^ë er	
		aantal	in % van huidig aantal
20.000 en meer	50%	729	9%
10.000 - 20.000	52%	336	15%
tot 10.000	27%	352	15%
Totaal	37%	1.417	12%

Het los personeel bedroeg in 1975 ruim 2.800 personen of ongeveer 625 manjaren. Iets meer dan de helft van de gemeenten boven 10.000 inwoners en een vierde beneden dit inwonertal heeft los per-

soneel. De helft van het los personeel werkt in gemeenten boven 20.000 inwoners. Naar gebied bezien is dat vooral in het westen het geval.

In een vierde van het aantal gemeenten is, behalve los personeel, ook personeel in A.W.-verband of in het kader van een E-regeling werkzaam. Het betreft in totaal 1.350 personen of wel 440 manjaren, waarvan bijna de helft in gemeenten beneden 10.000 inwoners werkt. Vooral in het zuiden en noorden is het aantal relatief groot. In de periode 1970-1975 is het aantal gestegen van ruim 150 tot 1.350, ongetwijfeld vooral als gevolg van de sterke toename van de werkloosheid in de afgelopen jaren.

Tewerkstelling in de groene sector kan ook plaatsvinden krachtens de West Sociale Werkvoorziening 1). Volgens het Ministerie van Sociale Zaken betrof dat in 1970 ongeveer 5.500 personen en in 1975 ruim 10.000.

Tot het overig personeel zijn personen gerekend die met de groene sector te maken hebben in de sfeer van ontwerpen of tekenen (36%), toezicht of verzorging (21%), calculatie (6%), onderhoud (26%), e.d. In 1975 had een derde van de gemeenten ruim 800 personen in dienst. Ongeveer twee derde daarvan was werkzaam bij gemeenten boven 20.000 inwoners. Bijna 550 personen treft men aan in het westen.

Van het overig personeel is 10% 60 jaar of ouder. Ruim de helft van het overig personeel heeft een lagere beroepsopleiding, een vierde een middelbare opleiding en de overigen een hogere of soms een academische opleiding.

Van het overig personeel, dat meer dan de helft van de arbeidstijd werkzaam is ten behoeve van de groene sector behoort een groot deel tot het toezichthoudend en verzorgend personeel.

In de periode 1970-1975 steeg het aantal overige personeelsleden van rond 650 tot ruim 800, vooral in gemeenten boven 20.000 inwoners, en in het westen.

Volgens de enquête beschikt 89% van de gemeenten momenteel over voldoende overig personeel. Slechts 6% - vooral de gemeenten boven 20.000 inwoners - wil uitbreiding.

7. Werktuigen en machines

Op enkele uitzonderingen na zijn alle soorten werktuigen en machines in de periode 1970-1975 in aantal aanzienlijk toegenomen. Dat betreft vervoer en tractie, grondbewerkingsmachines, spuit-, sproei- of strooiapparatuur, maar vooral werktuigen ten behoeve van aanleg en onderhoud van grasvelden en beplantingen. Vooral het aantal busjes of bestelauto's, spitmachines, grasvegers en blad-

blazers, kanten- en zodensnijders, klepel- en slagmaaiers, vijf-
voudige motormaaiers, plantgatboren, motorzagen, takkenhakmach-
nes en regeninstallaties is sterk toegenomen.

Voor de periode 1975-1980 wordt voor diverse soorten werktui-
gen en machines een verdere toeneming verwacht, die echter minder
sterk zal zijn als in de periode 1970-1975. Een en ander hangt sa-
men met de tendentie naar meer uitbesteding.

SLOTOPMERKINGEN

Bij de inventarisatie van het personeelsbestand in de groene sector is een verdeling gemaakt naar categorie werkgevers (eigenaren en beheerders van bossen en natuurterreinen, gemeenten, hoveniers- en groenvoorzieningsbedrijven, inlands rondhouthandelaren) in deze sector. Aan de hand daarvan zijn enkele deelpublikaties samengesteld en zal een samenvattend rapport verschijnen. Deze publikatie betreft het personeel in dienst van gemeenten.

Nagenoeg al het gemeentelijk personeel in de groene sector is werkzaam in of ten behoeve van beplantingen. Slechts een klein deel van naar schatting 250 man uitvoerend personeel op een totaal van ruim 12.000 werkt uitsluitend in bossen. Het totale gemeentelijk personeelsbestand was in 1975 als volgt samengesteld:

Gemeentelijk personeelsbestand in de groene sector	Aantal personen	Aantal manjaren
Bedrijfsleiders 1)	670	503
Werkleiders	930	831
Uitvoerend "vast" personeel	12.105	12.105
Uitvoerend "los" personeel	2.856	623
Toezichthoudend- en onderhoudspersoneel, ontwerpers, tekenaars e.d.	808	565
Personen in A.W.-verband of E-regeling	1.350	440

1) Met meer dan 10% van de arbeidstijd in de groene sector.

Bovendien waren eind 1975 nog ruim 10.000 personen in de groene sector tewerkgesteld krachtens de Wet Sociale Werkvoorziening.

Als gevolg van de toeneming van de oppervlakte beplantingen in de periode 1970-1975 is ook het gemeentelijk personeelsbestand in aanzienlijke mate uitgebreid, vooral het uitvoerend vast personeel. In de afgelopen jaren is de groene sector ongetwijfeld een toenemende bron van werkgelegenheid geweest.

De toekomstige omvang van het uitvoerend vaste personeelsbestand wordt mede bepaald door het al dan niet vervullen van openvallende arbeidsplaatsen door beroepsbeëindiging. In totaal zullen ruim 1.300 personen in de komende vijf jaar wegens pensioen de beroepsgroep verlaten. Als een deel van deze vakatures niet wordt vervuld, heeft dat op zich de uitvoering van de werkzaamheden nog niet te bemoeilijken, gezien de neiging tot meer uitbesteding van werkzaamheden in beplantingen aan bijvoorbeeld hoveniers- en groenvoorzieningsbedrijven, en gezien de voortschrijdende mecha-

nisatie. Evenmin is uitgesloten dat met de bestaande capaciteit van de machines een grotere oppervlakte kan worden bewerkt zonder uitbreiding van het uitvoerend personeelsbestand.

Van overwegende betekenis is ten slotte het gemeentelijk beleid ten aanzien van het areaal beplantingen i.c. grásvelden en houtopstanden, alsmede ten aanzien van de mate waarin de werkzaamheden door eigen personeel dan wel door derden dienen te worden uitgevoerd. De financiële mogelijkheden zullen voor een belangrijk deel dit beleid mede bepalen.

Hoewel de toekomstige ontwikkeling van het gemeentelijk personeelsbestand in de groene sector vooralsnog niet kwantitatief is aan te geven, kan wel worden gesteld dat de stijgende lijn, welke in de periode 1970-1975 is geconstateerd zich in de toekomst waarschijnlijk zal voortzetten. Dit vooral met het oog op de volgens de geënuquêteerden te verwachten uitbreiding van het areaal beplantingen met ongeveer 10.000 ha en in relatie daarmee de door een vrij groot aantal geuite wenselijke uitbreiding van het uitvoerend vast personeel met in totaal ruim 1.400 personen. Over de wijze waarop een en ander kan plaatsvinden, zal nader worden ingegaan in de tweede fase van het onderzoek waarin een vooruitberekening zal worden gemaakt van het totale personeelsbestand (incl. sief gemeenten) in de groene sector tot 1985.